JUN 5 1922

Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ... ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 130. | Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 7. червня, 1922. | VOL. XXX. | No. 130. | Jersey City, N. J., Wednesday, June 7, 1922. | THREE CENTS

НАЙВИСШИЙ СУД ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ ПОСТАНОВИВ, ЩО ЮНІЇ ВІДПОВІДАЮТЬ ЗА НАДУЖИТТЯ СВОЇХ ЧЛЕНІВ В ЧАСІ СТРАЙКУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Найвисший суд Злучених Держав постановив нині, що робітничі організації не є винятi від судового доходження після анти-тростового закона Шермана.

Нині головний судя (голова) найвисшого суду Злучених Держав Вилєм Тефт оголосив опінію найвисшого суду у справі незвичайно важній для робітників та усього народу в Злучених Державах.

Він оголосив опінію, що робітничі юнії є одвічальні за ушкодження приватної власности та інші и... оди, які спричинили би страйкарі, котрі виступили до страйку на наказ своєї юнії.

ЗОРГАНІЗОВАНЕ РОБІТНИЦТВО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ПРОТИ РІШЕННЯ НАЙВИСШОГО СУДУ У СПРАВІ СТРАЙКОВИХ ПРОВИН

СИНСИНАТІ, Огайо, 5. червня. — Представники Американської Федерації Праці, які сюди прибули для приготовання конвенції, заявляють, що постанова Найвисшого Суду Злучених Держав про те, що юнії можна потягати до одвічальности за ушкодження, спричинені юнійними страйкарями, є тяжким ударом для зорганізованого робітництва в Злучених Державах. Вони запевняють, що Американська Федерація Праці виступить проти сеї постанови і буде її поборювати.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ДАЛІ ПРОТИ БОНУСА ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Прихильники бонуса для ветеранів американської армії із світової війни стратили охоту уладжувати демонстрацію з нагоди предложення законопроєкту про бонус в сенаті.

Сталось так ізза того, що з Білого Дому прийшла відомість, що президент Гардинг не підпише біла (законпроекта), якби його приняв сенат, але заветує (заперечить) його.

СЕНАТОР ВОТСОН ОБЖАЛОВУЄ ЧУЖИХ АМБАСАДОРІВ У ВАШИНҐТОНІ, ЩО МІШАЮТЬСЯ ДО АМЕРИКАНСЬКИХ СПРАВ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Сьогодня сенатор Вотсон (республіканець, з Індіяни) виголосив у сенаті довшу промову у справі законопроекту про тарифу.

Він дорікав, що британський амбасадор Геддес, італійський амбасадор Річчі і французькі консулярні представники мішались до американських домашніх справ, виступаючи проти американського тарифного законопроекту.

ОСУД ДВОХ ВЕЛИКИХ СТАЛЕВИХ КОМПАНІЙ ЗА НЕЧЕСНУ КОНКУРЕНЦІЮ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Федеральна промислова комісія видала формальне обжалование сталевих компаній „Бетлегем Стіл Компені" і Лакаванна Стіл Компені" з причини, що вони уживали й досі ще вживають нечесних способів конкуренції (суперництва).

Комісія оголосила сю заяву нині у звіті до сенату Конгресу у відповідь на резолюцію сенатора Ла Фолдета, з Висконсин, котрий домагався дохоження над діяльністю тих двох сталевих компаній.

АМЕРИКА НЕ ВІДКЛИКУЄ УСЬОГО ВІЙСКА З НІМЕЧЧИНИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — На прошенне Німеччини і декотрих аліянтів американське правительство рішилось не відкликувати усього свого війска знад Рену в Німеччині, але задержати ще якийсь неозначений час 1,000 жовнірів.

СЕНАТОР ФРІЛІНҐГАЙСЕН ЗНОВА КАНДИДУЄ НА СЕНАТОРА СЕЇ ОСЕНИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Сенатор Фрілінгайсен, з Ню Джерзи, оголосив нині формально, що сеї осени знова кандидує на сенатора зі свого стейту.

Він рівночасно видав заяву, в якій каже, щоби нарід розглянув його працю яко сенатора та видав свій суд при виборах, чи хоче, аби він далше служив краєви на дотеперішньому високому становищі сенатора Злучених Держав.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗЕЛІЗНИЦЯ МУСИТЬ ВОЗИТИ БАРАБОЛІ ДО НЮ ЙОРКУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Міжстейтова торговельна комісія скасувала нині постанову Пенсилвенійської зелізниці, на основі якої вона хотіла виключити доставу бараболь для міста Ню Йорку із своїх зелізниць.

ФОРД КАЖЕ, ЩО ЗГОДИТЬСЯ КАНДИДУВАТИ НА ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ДІТРОЙТ, МИШ., 5. червня. — Звісний міліонер, власник великих автомобілевих фабрик, Генрі Форд, заявив приватно, що він готовий кандидувати на президента Злучених Держав, якщо американський нарід схоче, аби він кандидував.

Одначе, заявив він, він не згодиться видавати жадних гроший для номінації його кандидатури ані для його вибору.

Так заявив Вилєм Т. Кронберг, редактор часописі в Дірборн, Миш., і один з лідерів клюбу в Дірборн під назвою „Генрі Форд на президента".

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ЗА ПОБІЛЬШЕННЄМ ВИДАТКІВ НА АМЕРИКАНСЬКУ АРМІЮ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. червня. — Президент Гардинг вислав нині лист до сенатора Воррена, голови сенатської буджетової комісії, в якому взиває комісію, щоби задержала постанову сенату про побільшення видатків на армію.

Президент пише в листі, що може прийти день, коли настане пора, що можна буде ще далі зменьшити американську армію, але покищо світові неспокої на се не позволяють.

Президен каже, що се, що ухвалила палата послів Конгресу на війско, є не вистарчаюче і тому домагається, щоби підвишка була принята по думці постанови сенату.

ТРОБЛІ З ДОЛЯРАМИ В ГАЛИЧИНІ.

В селі Бариловi, пов. радехівського, ночию з дня 13. на 14 мая с. р. викрали незвісні справці у Юстина Коляди валізку із 200 долярами і купою срібняків. Точнісенько в той-сам спосіб у вересні минувшого року (1921) забрали невисліджені доннні злодії куферок у Кіндрата Косовича; винесли на поле і оставили розбитий, забираючи коло 4,000 долярів. Пошкодований бездний, бо власти судові і поліційні відказують йому помочі у вишукуванню злодіїв.

ГОЛОДОВА РУЇНА НА УКРАЇНІ.

Міжнародні Комітет Червоного Хреста одержав дня 31. марта с. р. від свого відпоручника в Харкові й міжнародного комісаря Унії для України п. Ю Дессонаца слідуючу телеграму:

„Мимо допомоги українського уряду, стан не перестає погіршуватись. Тисячі дорослих і дітей вмирають кождої днини з голоду. Тепер пануе страшна епідемія тифу, а весна наново принесе холеру. Поміч у харчах і дезинфекційних нарядах нагляча".

Підписаний: Дессонац.

ЗЇЗД УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ-ВИГНАНЦІВ У ВАРШАВІ.

У Варшаві закінчився дня 13. мая с. р. IV. зїзд української студентської еміграції в Польщі. Прибули на зїзд представники около 400 студентів, перебуваючих в Польщі. Головним предметом нарад був всеукраїнський студентський зїзд в Празі, що має відбутися дня 27. червня с. р. Вислухано також звітів з місць та реферату про висшу українську школу в Чехословаччині.

ТОРГОВЛЯ ТРУПАМИ.

В Будапешті, столиці Угорщини, арештовано 17 осіб з прислуги, анатомічного Інституту, котрі від якогось часу продавали трупи по 2 і 3 тисячі корон, фірмі Рейхерт, яка вивозила їх до заграничних наукових заведень по ціні 70—80 тисяч за один „екземпляр".

КОНСТИТУЦІЯ „ТРЩЕЦЕГО МАЯ" В КОЗОВІ, В ГАЛИЧИНІ.

Козова святочно приготовилась до відсвяткования „конституції тшецего мая". Поліцай на ринку „вибубнив приказ про примусову ілюмінацію вікон домів і про заказ праці в той день під загрозою наложення гривни в сумі 5,000 марок п. Жиди витратили тисячі на свічки; рано навістила Жидів музика; в нагороду д-ру Михайлови Західному „за кару непослуху" знищено канцелярійні українські вивіски.

ВЛАСТИТЕЛЬ КАЧКИ АБО ГУСКИ НА УКРАЇНІ Є МІЛІОНЕРОМ.

Московська газета „Волинское Слово" довідується від поворотців зпід большевицького панвання, що на Україні совєтський рубель не має ніякої вартости. Людий вже не приймають совєтських грошей. Ціняться тільки українські гривні, царські і денікинські рублі та польські марки.

Кака на базарі коштує 1 міліон совєтських рублів, гуска 4 міліони, фунт масла 1 міліон, одна картопля 10,000 совєтських рублів. Одначе селяни на сі міліони не лакомі і волять вимінювати продукти за меблі, фортепяни і т. и.

ЖЕРТВОЛЮБИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИКА В ГАЛИЧИНІ

Український робітник бориславського басейну в Галичині, О. Тимчук, розуміючи вагу теперішньої хвилі, зложив тяжко запрацьованих 10,000 мп. на українських інвалідів. Хай буде се приміром для тих всіх, котрі можуть дати, а не дають.

УКРАЇНЦЯМ НЕ ВІЛЬНО І КОЛЯДУВАТИ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ.

Дня 6. січня, 1922, надіслало Тов. Педагогічне в Золочеві до Уряду парохіяльного в Гологорах відозву, щоби коляду відступити на „Рідну Школу". Місцевий парох о. Константин Кснцевич сповнив просьбу і заповів в церкві, що як року, визначена молодіж піде колядувати по цілій громаді і часть коляди буде відступлена на „Рідну Школу". Парохіяни не щадили жертв. Колядники пішли колядувати в перший день Різдва. Вечером стрінув колядників один з постерунку поліції: колядників розігнав; а Івана Городецького вдарив два рази кольбою. Відтак постерунок доніс до староства про коляду і староство візвал колядників: Теодора Городецького студента, Івана Городецького, Дмитра Городецького, Михайла Крупку, Миколу Дубаса і Олексу Білинського на слідство на день 11. мая 1922 р. і покарало всіх гривною по 200 польських марок.

ЯК ЛЕНІН ЦАРИТЬ НАД ЗАВОЙОВАНИМ АЗЕРБАЙДЖАНОМ, ВІРМЕНІЄЮ І ҐЕОРҐІЄЮ (ҐРУЗІЄЮ)?

БАТУМ, Вірменія, Кавказ, 21. цвітня. — По завойованню Азербайджану, Вірменії і Ґрузії большевики при помочі війскової сили узяли в руки усі ті три краї.

Большевики ніби скасували „чеку („чрезвичайку", то є надзвичайну тайну комісію для нищення „контр-революції), але на Кавказі „чека" істнує в повній силі.

В сій тайній поліційній інституції працюють люди, мущини і женщини, котрі жадні легкого життя і наживи. Вони „борються" за большевицький уряд найпоганійшими способами. Ходять поміж людий; буцімто нарікають на большевиків, а коли найдуть людий, що теж самое нарікають на большевицьку насилу, зараз на другий день беруть їх до „чрезвичайки". Як се Росіянин або Кавказець, розстрілюють його на місці, а як чужинецький горожанин, то вивозять його в Москву на тамошній большевицький суд.

Армія на Кавказі складається майже виключно з Москалів. Вона раз-враз уладжує паради, щоб держати кавказьке населення в пострасі.

Торговля є свобідна на Кавказі, але її нема, бо годі торгувати безвартними большевицькими рублями.

Є ще торговля через виміну манганезом і нафтою. Але манганез є тільки ще з передвоєнного засобу; як сей вичерпається, так і устане торговля манганезом. Торговля нафтою є мала; а і ся тільки через виміну на поживу.

Їзда зелізницями теж свобідна, але годі дістати місце в зелізничному поїзді, бо самі большевицькі урядники на свої подорожі забирають дві третини всіх місць у поїздах. Кромі того їзда зелізницями є небезпечна, бо скрізь нападають на поїзди повстанці і забирають в подорожніх усе, що найдуть.

ШВАЙЦАРІЯ НЕ ПУСКАЄ ДО СЕБЕ В ГОСТІ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ КОМІСАРІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 4. червня. — Швайцарське правительство відмовило дозволу большевицьким комісарам, що верталися з Ґенуї, на короткий побут в Швайцарії, хотяй вони казали, що хотять „загостити" до Швайцарії тільки в приватних справах.

Позволено на приїзд тільки одному комісареви Леонідови Крассінови. Він буде у Швайцарії 24 години під поліційним доглядом.

Позволено йому тому, що швайцарське правительство хоче зажадати від нього звороту майна на суму 1 міліярда франків, яке большевики загарбали у швайцарських горожан.

КАЖУТЬ, ЩО РОСІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ І РУМУНІЇ

БЕРЛІН, 6. червня. — В тутешних поінформованих політичних кругах заявляють, що большевицька Росія готовиться до недалекої війни з Польщею і Румунією.

В сих кругах запевняють, що Росія має тепер 47 дивізій інфантерії (піхоти) і 34 бриґади кавалерії (кінноти) та 25 батерій артилерії у чинній службі.

Як кажуть, Росія готовить сю чинну армію і резерву до виправи зачіпної або оборонної на польський і румунський фронт.

ЧІЧЕРІН ЩЕ НЕ ЗНАЄ, ХТО З БОЛЬШЕВИКІВ ПОЇДЕ ДО ГАГИ

БЕРЛІН, 5. червня. — Совєтський міністер закордонних справ Юрій Чічерін приїхав сюди з Італії, як каже, для віддиху і лічення.

Він заявив, що ще не знає, кого московський большевицький уряд назначить в делеґацію на конференцію в Ґенуї.

Також казав він, що не одержав з Москви вістий про недугу Леніна.

РОСІЙСЬКОМУ САМОДЕРЖЦЕВИ ПРИПИСАНО ПОВНИЙ ВІДПОЧИНОК В КОРОТКІЙ БУДУЧНОСТИ

МОСКВА, столиця Московщини, 5. червня. — В большевицьких урядових кругах потверджують вістку про те, що голова большевицьких комісарів Микола Ленін потерпів пораженне мозку параліжем.

Лікарі, котрі лічать Леніна видали нині такий бюлетин: „Температура Леніна є правильна. Пацієнт, котрому приписано повний відпочинок в короткій будучности, є на дорозі до виздоровлення".

КАЖУТЬ, ЩО СТАН ЗДОРОВЛЯ ЛЕНІНА ПОГІРШИВСЯ

БЕРЛІН, 5. червня. — Сюди наспіли нині вісти з Москви, які сповіщають, що стан здоровля Леніна далі погіршився.

Московський большевицький уряд завізвав телеграфічно при помочі радіо комісарів Кароля Радека і Макса Літвінова, щоби сейчас вертались до Москви.

ХТО БУДЕ НАСЛІДНИКОМ ПРЕСТОЛА ПО ЛЕНІНІ?

БЕРЛІН, 5. червня. — В тутешніх комісарсько-большевицьких кругах займаються тепер горячо питанням, хто засяде на престолі в Кремлі на випадок смерти Миколи Леніна.

Кажуть, що ніхто з умеркованих большевиків не важиться засідати на престолі в білокаменній Москві, бо всі вони вже стратили віру й надію на те, що зможуть в якийнебудь спосіб дістати морадьну і матеріяльну силу на продовжуванне большевицько-комісарського бизнесу.

Натомісць є ще доволі крайних большевиків, котрі з нічим не числяться, а готові кождої хвилі без застанови обняти спадок по Леніні і докінчити се, що Ленін зачав, хотяйби мали пролити ще більше море людської крови і довести до ще гіршої руїни аніж і ся, яку вже і так світ вважає найкрайнійшою.

Розумнійші люди, котрі знають російські відносини, кажуть, що як по смерти Леніна російське самодержавє перейде в руки крайних, то вже розмірно дуже скоро прийде конець большевицько-комісарській самоволі.

ВГАДУЮТЬ, ЩО В РОСІЇ НАСТАНЕ БОРОТЬБА ЗА РЕСПУБЛІКУ

БЕРЛІН, 5. червня. — В добре поінформованих кругах говорять, що по смерти Леніна повстане в Росії боротьба за скинення комісарського самодержавя, а створення республіки.

Большевики кажуть, що нарід в Росії привик до самодержавя, спершу царського а тепер комісарського, і не розуміючи республіканських установ, не буде за них боротись, але соціялісти не тратять віри в се, що робітничі і селянські маси в Росії постануть за республікою.

Кажуть, що республіканці повстануть під проводом соціялістки-революціонерки Марії Спірідонови, яка тепер сидить в большевицькій тюрмі. Не є виключене, що вона буде першим премієром російської республіки.

АНҐЛІЙЦІ ПЕРЕЛОВИЛИ АМУНІЦІЮ НА ТЯГАРОВОМУ КОРАБЛІ, ЩО ЇХАВ З АМЕРИКИ ДО ІРЛЯНДІЇ

ЛОНДОН, 5. червня. — Анґлійська морська воєнна сторожа придержала корабель „Сієтл Спирит", який віз до Ірляндії кукурузу та інший мішаний набір в товарах. По переведеній ревізії показалось, що в бочках була скрита амуніція, яка, очевидно, була призначена для революційної ірляндської армії.

Сей корабель, о містоті 5,783 тон, побудований 1919 року. Він відплив з Бостону дня 20. мая с. р. в напрямі до Ірляндії, де мав вигрузити набір у містах Корк, Даблин і Белфаст.

АНҐЛІЙСЬКІ ВІЙСКА ПРОГНАЛИ ШИН-ФЕЙНЕРІВ З ОЛСТЕРУ

ЛОНДОН, 5. червня. — Британські війска прогнали шинфейнерських паїзників (республіканське війско) з їх головних становищ в Олстері а також із значної части границі Олстеру з південною Ірляндією.

ФРАНЦІЯ ДАЛІ ВЕДЕ ПОЛІТИКУ ПРОТИ АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 5. червня. — Франція заключила війсковий договір з арабським султаном країв Нейд і Гаса в Арабії.

Метою договору є, щоб не допустити до федерації арабських країв, як се плянує Велика Британія.

СПРАВА ДОБУВАННЯ НАФТИ І БУДОВИ ЗЕЛІЗНИЦЬ В АЛЬБАНІЇ

ПАРИЖ, 5. червня. — Анґлійські й американські компанії стараються о концесії від правительства Альбанії на використанне тамошних нафтових терени.

Альбанське правительство готове дати сі концесії, але хоче, аби американські капіталісти рівночасно приняли на себе будову зелізниць в Альбанії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВШЕХПОЛЯКИ СКАРЖАТЬСЯ У „СЕЙМІ", ЩО УКРАЇНЦІ В ГАЛИЧИНІ НИЩАТЬ КОЛЬОНІСТІВ.

На засіданню варшавського сойму вшехпольский посол Заморський і тов. внесли інтерпеляцію в справі „гайдамацького нищення польських осель" у Східній Галичині. В гусятинському повіті „в осени невідомі й невисліджені справники — каже він — спалили кільканайцять фільварків". Знову весною, польські кольоністи почали одержувати анонімні погрози, а вслід за тим почали горіти їх будівлі. Сталось те в селах: Чабарівці, Суходіл, Нижборг і Васильківці. Не висліджено ні одного виновника. Наслідком того кольоністи починають масово покидати свої оселі, а нові наслідком страху не прибувають.

Інтерпелянти приписують се „українським агітаторам" і жадають: 1) Щоби Полякам, підпалюваним невідомими злочинцями, польський уряд платив повне відшкодоване; 2) щоби „на просторах Східної Галичини, загрожених ворожою для держави і польскости агітацією гайдамацтва", була збільшена поліція, а в околицях найбільше загрожених був заведений виїмковий стан.

То ще дуже делікатна і незорганізована боротьба проти насильних наїзників на українську землю. Та боротьба з часом прибере такі розміри, які повинна, і вичистить українську землю від прокази зайдів.

ЯКИЙ СТРАШНИЙ ГОЛОД НАНЕСЛА МОСКОВСЬКА БОЛЬШЕВІЯ УКРАЇНІ?

Львівська українська соціялістична газета „Земля і Воля" пише:

До нашої редакції прислано 17 фотографічних знимок жертв голоду на Україні. Одна картина страшнійша від другої. Ось вони:

1) Їдальня для голодуючих дітей (м. Катеринослав).
2) Записування дітей до їдальні (м. Катеринослав).
3) Тяжко хорий від голодування хлопець.
4) Хорі діти в сільській лікарні в голодному селі.
5) Розбирання собачої тушi.
6) Вчителька села Березівки, яка пропрацювала у школі тогож села більш як 35 років, в сільській лікарні: хора на набряки викликані голодом. (Всі з повіт. Гуляй-Поле).
7) Трупи дітей, що померли від голоду, зложені в моргу. (Херсон).
8) Хлопець села Благовіщенка Іляріон Нищенко, що через голод убив свойого 3-літнього брата і зїв його (село Благовіщенка).
9) Діти-злочинці на ґрунті голоду; один убив свойого 8-літнього товариша і забрав у нього 4 фунти хліба (місто Катеринослав).
10) Перевозка на цвинтар трупів померлих від голоду. Трупи були позбирані на вулицях міста (м. Херсон).
11. Труп померлого від голоду на вулиці Херсона. Труп на половину зїджений і розтасканий собаками (м. Херсон).
12) Дорослe населення опухле від голоду (Бердянськ).
13) і 14) Діти опухлі від голоду (Бердянськ і повіт Гуляй-Поле).
15), 16) і 17) Похорони в Херсоні.

Се той „рай", до якого при помочі гармат і багнетів затягли московські большевики Україну. Нема такого „раю" навіть в голодній Московщині, але в ненависній їй врожайній Україні голоднеча переходить вже всякі межі людського поняття і зрозуміння. Треба ратунку негайного, алеж і се малощо помагає, бо большевицька армія нищить допомогу забирає для себе.

ПОЛЬСЬКА ЗАБАВКА В ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ.

Дня 11. мая с. р. на засіданню комісії заграничних справ, якому проводив Станіслав Грабський, делегати на ґенуеньску конференцію Залеский і Венявський здавали звіт з ходу нарад конференції. По вислуханню звіту комісія порішила, що дискусія може мати тільки інформаційний характер. Промовляли посли: Ратай, Россет, Хондзинський, Лютославський, Кршижановський, Сейда, Скульський, Ліберман, Узембло, Домбський і Перль.

Бесідники інтересувались передівсім порушенем на конференції справи Східної Галичини і Виленщини, яка після думки членів не належить до компетенції конференції. Згідний був також погляд щодо східних границь Польщі. Комісія станула на становищу, що та справа насліджок договору між Польщею і сусідніми державами полагоджена (?) і тепер можна говорити про формальне затверджене сього державами, що підписали версайській договір. Порушене тих справ — казали члени комісії — на конференції є з точки польської держави недопустиме.

Польща забуває, що вона є створена з ласки других держав і істнує ще досі теж з ласки других держав. Але ласка тільки до порога, а як Польща переступить поріг і схоче там сама по своєму газдувати, то та ласка скоро скінчиться, а з нею й ласкавий хліб, який названо Польщею.

Мудрі люди повинні се бачити наперед, а Поляки добре як побачать бодай „по шкодзе".

ЩО ДАЛА ҐЕНУЯ?

Висліди ґенуенської конференції під оглядом міжнародно-політичним і спеціяльно українським. — Розмова з видатним українським політичним діячем.

(Лист із Ґенуї).

По 40 днях урочистих засідань, бенькетів, таємних нарад і хитрих інтриґ „міжнародня" конференція в Ґенуї нині скінчилась. Щоб мати загальний образ вислідів цеї конференції, попросили одного з найвидатніших сучасних українських політиків висловитись перед своїм виїздом з Ґенуї, як він дивиться на справу. Ось що він нам на це сказав:

— Оцінка вислідів і успіхів ґенуенської конференції залежить передівсім од засадничого становища до большевиків і большевизму. Тому що ми, сучасні українські політичні діячі, глибоко переконані, що **большевики не можуть еволюціонувати й не можуть бути основою відбудовання економічного й політичного життя Сходу,** — тому ціла ґенуенська конференція була для нас ще одним доказом справедливости нашого засадничого становища.

Балакано тут поверх 1½ місяця. Працювали й писали перші технічні знавці всіх країн. Сказано дуже багато фраз і красноріочивих промов, виставлено, як на каждій такій конференції, дуже багато високих ідей і цілий. Та коли по всіх шумних бенькетах поодинокі сторони підходили до самого діла, витягали голови зпід хмар на землю й починали порушувати, як упорядкувати питання боргів, розоруження, кредитів, транспорту, — то допразу мов при хемічній реакції конференція розділялась на два тісно зарисовані екстреми, між якими творилася прірва. Всі спроби перекинути міст через прірву не увінчалися ніяким успіхом.

Ініціятор ґенуенської конференції Лойд Джордж, як і взагалі Англія, не має поняття, що таке большевики, а ще меньше розуміє проблеми Сходу й славянську душу. Він хотів усі ті дуже замотані й перехрещені проблеми — соціяльні, національні, релігійні, господарські які вибухли по революції, звести на дуже примітивний торговельний ґрунт і знайти цею дорогою шлях до большевиків. Його задньою думкою, очевидно, було капіталізацією всяких підприємств пробити капіталістичний лад совітської Росії. Та ту тАнглія недооцінила хитрости й зручности большевицької дипльоматії, яка собі дуже добре здавала справу, чого від неї хотять прихильні до неї держави — Англія, Німеччина та Італія.

Та навіть із цими прихильними державами большевики не могли знайти спільної мови, щоб осягнути кредитів і врегулювати права власности. Що меньше вони могли порозумітися з тими державами, що засадничо вороже ставляться до большевизму, себто Францією та Бельгією, а за ними в кулісі Америкою. Ці держави з повною рішучостю поборювали й саботували всяку працю конференції й всяке порозуміння з большевиками.

Большевики зі свого боку вважали ґенуенську конференцію лише способом вибитись зі своєї політичної ізоляції й вскочити в ряди великих держав. **Вони також не з щирою душею їхали до Ґенуї, з задньою думкою через конференцію леґалізувати свою політичну працю й комуністичну пропаганду в Европі; дати собі нову „передишку", по якій „світова революція" мала-б остаточно знищити капіталістів, які були так наївні вірити в можливість співпраці з большевиками.**

Таким чином, і большевики і капіталістичні держави, мали задні думки щодо конференції. А в справах, де один хоче одурити другого, не можна очікувати великого успіху.

Щож дала ся конференція?

Позитивне є одно, що держави зійшлися й при дискусії над проблемами **стукнулись головами о большевицьку стінку.** Конференція дала причинилась до нового укладу політичних сил в Европі. Для всіх тепер стало очевидним, що **большевики й Німці творять один спільний фронт супроти цілого світу.**

Колиж спитати себе, що-жвласне позитивного дала конференція для впорядкування світового господарства, то можна спокійнісінько сказати, що нічого. Можна хіба сконстатувати переконане, до якого прийшов світ по цій конференції, що **дотеперішними способами й без участи Америки годі мріяти про оздоровлення істнуючих в Европі відносин.**

Для нас, Українців, кожда зустріч чинників міжнародньої політики з нашими ворогами-большевиками є в певній мірі корисним, бо тоді світ починає розуміти нашу боротьбу. Рівночасно світ наочно бачить колосальну небезпечність большевизму, який через міліони трупів голодних людей з фанатичною впертостю непохитно стремить до світової революції. **Симпатії всіх великодержавних чинників до українського народу та його боротьби наслідком цього безумовно зростають.** Треба тільки часу, поки вони в тій иншій формі виступять ізза куліс наяву й практично доможуть у зусиллях українського народу над збудованням його державности.

Щодо **східногалицької справи,** то очевидно, що її міжнародно-правне становище є інакше, ніж справа Східної України. З другого боку, при політичній конференції між Англією та Францією перша раз-у-раз висовує справу Східної Галичини на порядок денний, коли виникає якенбудь непорозуміння.

Галицька справа мала в Ґенуї рішучий успіх, бо цілий ряд провідників европейської політики видвигав її і старався приспішити її рішенне.

Та тут хотіли-б ми попередити, що на прихильність Лойда Джорджа не дуже треба покладатись. Лойд Джордж раз-у-раз висовує цілу низку питань, неприємних для Франції, щоб їх одсуненням з дискусії виторгувати від неї уступки. Так і галицька справа робиться щораз більше обектом міжнародньої торговлі або політичного цинізму. Її завсіди витягають, коли треба застрашити Францію, а коли це осягнено, тоді Лойд Джордж знов про неї забуває.

Не зважаючи на це, справа Східної Галичини по Ґенуї без сумніву стоїть далеко краще, ніж до Ґенуї. Конференція раз підкреслила, що справа ця не є ще дефінітивно вирішена й що таке вирішенне ще мусить наступити. Про „затверджене" польських претензій на Галичину тепер не може бути й мови. Питанне лише в тім, яку форму державного устрою держави знайдуть для неї. Слова Лойда Джорджа: „тепер я знаю, як справа Східної Галичини **не повинна бути** вирішена" — означають не що інше, як те, що **Східна Галичина не може бути признана Польщі.**

Але яку форму державности можуть признати великі держави Галичині? У цім все є питання. Та ми-ж прозирем дійсність положення, бо — я це підкреслюю дуже виразно — **рішенне великих держав на корисить самостійности Галичини не може випасти так довго, як довго істнують большевики.** Як довго большевики стоять при владі, доти Франція з огляду на Польщу й Румунію ніколи не згодиться з військових причин знести навіть мілітарну окупацію Галичини. Що найбільше до того часу можна говорити про автономію, в найліпшім разі — з власним законодатним соймом.

Таким чином, **пановання большевиків не тільки руйнує Східну Україну, але шкідливо відбивається й на долі Галичини.** Коли серед українського суспільства і знайшовся би дехто, хто ще досі вірив би в можливість якоїсь допомоги для галицько-української справи з боку червоної Москви, то цей факт, непохитно встановлений ґенуенською конференцією, повинен такому наївному остаточно розпрощити очі.

Ґенуя, 19. травня, 1922.

А. Паньків.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх членів місцевих і плейсових, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, дня 11. червня с. р. о год. 2. пополудни в галі церковній під числом 42 Вен Бюрен стр., Пасейк, Н. Дж. На порядку нарад є важні справи до полагодження, як вибір нового уряду, піврічне справоздання і т. ин. І таксамо будеться приймати нових членів як до Січи так до У. Н. Союза. То Союза вступ за половину, а до Січи вільний. Тож користайте з нагоди і ставайте в ряди Січи під синьо-жовтий прапор, бо Січ се оборона нашої Вітчини. Видите товариші як напосілися вороги на нашу край, на нашу славу козацьку, щоб знищити її, але ми не даймо ворогам того, щоби вони знущалися над нами і над нашим народом, але покажім їм, що ми живемо, що ми маємо живу волі і за волю будемо боротись до загину з ворогом, доки не постане велика сильна держава Україна. Також напоминається кождого члена, кождий вирівнати свої місячні вкладки, бо інакше буде суспендований і втратить всякі права до запомоги. Проситься товаришів поставитись на час. Неявившися члени на час заплатить кару 2 доляра, а урядник 5 дол.
— П. Хорко, заст. предс.; І. Роздзябяк, кас.; М. Пипюк, секр.

ДОПИСІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Протест до державного секретаріяту у Вашинґтоні.

Ми робітники Українці заняті в General Chemical Co. на Markus Hook, Pa. висалали на руки державного секретаря Гарлза Е. Гюса осьтакий як тут залучений протест дня 16-го мая. Протест вислано після взірця, який був поміщений у „Свободі". Вислано листом.

Г. П.

НЮ ҐЕЙВЕН, КОНН.

Під розвагу всім, котрі тільки почуваються правдивими Українцями.

Декотрі люди йже тратять надію в тім, що ґенуенська конференція нічого не зробила і справа Східної Галичини не докінчена. Вони кажуть: Здаесь, надармо наші бонди, що ми їх купували.

Браття Товариші: Не тратьмо надії! Наша справа буде порішена вкоротці. Ви знаєте, що коли війна настає, то вибирають добрих ґенералів на боєвий фронт, однак війна продовжається. Буває часом рік, два, або і більше. Не один ґенерал зістане забитий за свою вітчину, то на його місце надають другого. Тесаме з нами. Сі бонди, що ми їх купували то ще не конець. Щоби поконати лютого ворога, треба ще дальше нам понести жертви. Нам потреба складати розмаїти фонди на будуче і приготовлятись до нового життя на своїй рідній Вітчині, бо як то кажуть: Печені голубці не летять до губи.

Ми яко Українці, що нас доля порозкидала малими кольоніями, по цілій американській землі, повинні гуртуватись під один синьо-жовтий прапор, та повстати кріпко за волю і свободу поневоленого нашого народу, котрий терпить і стогне під ляцьким гнетом до якогось часу.

Мих. Довгий.

БРИДЖПОРТ, КОНН.

Бриджпортці при народній роботі.

Дня 21. мая с. р., в неділю пополудни о 3. годині відбулось загальне віче в церковній галі в справі закуплення українських національних бондів. На жаль, много Українців нашої суспільности милійші були публичні парки та особисті розривки ніж наше віче, деб послухали пару слів про долю і недолю нашої вітчини. Таких одиниць є всюди, і наша громада теж не була виїмкою. Однак мусимо щиро кликнути: Слава тим, які взяли участь у вічу і показались охотою та кишенею, що їх патріотизм не лиш на словах, але також в кишені. Заледви 53 Українців зголосились і таки між тими знайшлося щире серце, бо зложили $195 на закупно бондів. Це дійсно мусимо насамперед приписати щирому заходови добр. В. Бергриновича та нашого пароха о. І. Дороговича, які устроїли ве віче. Трошки запізно, однак лучше пізно як ніколи. Дальше можна в найповнійший мірі приписати успіх нашого віча добр. Вол. Білоруському та П. Сокольчукови, які полумінними словами виголосили промови і то так переконаючо, що не одному з присутних, не лиш нашім, ба навіть і нашій справі противним, виропились сльози із очий при згадці на недолю наших братів в старім краю. Дивно, що були навіть Поляки, і тих переконано, що дійсно нарід український бореться за те, що йому належиться. **Доказом, що і Поляки свою лепту кинули.** Віче скінчилось о своїм годині.

Потім перечитано відозву до державного секретаря Чарлза Е. Гюса, яку вислано яко протест проти польської окупації Східної Галичини.

При тій нагоді відзиваємось до цілої околиці в Бриджпорт, щоби і ті Українці, які до сеї пори ще сплять, пробудились і взялись до спільної громадської праці. Пора-б уже раз на все закинути партії, а тримати перед очами те мудре слово: в злуці сила, бо ми жиємо для одної думки: себто, бачити нашу Неньку-Україну свобідною, деб могли споминість нашого батька Шевченка слова: В своїй хаті своя воля", і до чого ми дожити того, чого дожились меньші держави, — своєї свобідної України.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Православє.

До всіх політичних та економічних нещасть має Підкарпатська Русь ще одну свою хоробу, яка належить у всіх народів до давної минувшини, а саме остру **боротьбу релігійну.** Саме тут іде сильна боротьба між уніятами і православними.

Боротьба ця сягає далеко взад. Підкарпатська Русь була православна аж до 1646 р., коли то частина духовенства приняла унію. Але Мукачівщина й Мармарощина остали дуже довго за допомогою семигородських князів православними. З ріжних причин держалося православє там дуже довго. Ще до 1735 р. був там православний владика з осідком в Грушові, потім Ублі. А ще й пізніще були православні священики, висвячені молдавськими владиками.

Але завдяки тому, що уніятське духовенство не робило панщини, а дальше стояло освітою вище православних, унія всюди бере верх. І нігде не було з цього приводу прийшло до якихсь непорозумінь, якби не те, що мадярське правительство зробило з уніятської церкви засіб до мадяризації руського населення. До того духовенство дістало кромі требів право т. зв. кобмен (податок у натурі) та роковин (обовязковий день праці від господаря). На нашепт із Москви вибрано як спосіб оборони проти цеї насильної мадяризації — поворот до православя.

Перша православна громада є Іза, в котрій прийшло вже в 1904 р. до рішучих протестів проти мадяризації. В державній школі настановлено учителем Румуна, який очевидно ні словечка не вчив по руському. Священник, хоч мав право й обовязок заложити церковну руську школу, її не заложив. „А що то ми свою мову де вкрали чи як?" питали здивувані Ізане і взялися до православя. За ними пішли інші громади. Завдяки тому, що на війні богацько людей від Мадярів потерпіло, деякі села були зовсім переселені на мадярську територію, за Дунай, а в 1916. заведений григоріянський календар, підложе того руху стало ще більше пригоже. З приходом Чехів, які загалом ставляться вороже до Риму, а прихильно до Москви — рух цей піднявся. Взяли його в руки виразно кацапи, які колись його лиш тайком попирали. І весь православний рух приняв одначасно краску явного москвофільства.

Уніятське духовенство, яке все ще не може погодитися з новим станом річей та задля доброго економічного забезпечення колись нишком зітхає за старим ладом, не може стати на висоті свого завдання та оборонитися від закиду мадяронства й дати народови в церкві його мову та його дух. Почуваєтеся пекучий брак православних священиків-Українців, хоч доля їх булаби дуже незавидна. З одної сторони поборювалиби його уніяти саме тому, що він православний, а православні кацапи тому, що Українець. Уніятське духовенство не має тут проводу. Епископ мукачевський в Ужгороді Антоній Папп, той самий, що то завів в уніятських церквах мадярську мову як мову цілого богослуження і в той спосіб одним замахом зробив тисячі гр.-католицьких Мадярів (до того часу поняття греко-католик покривалося з поняттем Русина), а який має десь свої добра в Мадярщині, не зложив дотеперобіту вірности Чехословацькій республіці, боїться наразитися та тим самим не виявляе ніякого проводу підчиненому духовенству. Капітула замість подумати над засобами боротьби проти православя, замість пошукати жерела лиха, присвоює собі права якоїсь академії наук і рішає що літературною мовою підкарпатських Русинів має бути мова російська, протестує проти викинення „ъ" та вживання української мови. Поминаю вже те, що ні один із каноників із капітули не вміє говорити добре по місцевому — руському, не говорячи вже про російську мову, а найрадше говорять один до одного по мадярськи — подаю цей факт як доказ недозрілости та непідготованости уніятської церкви до боротьби з православем. І на будуче нічого не робиться. В ужгородським духовним семінарі виховується нових священиків у такім самім дусі, як давніше. Говориться до них та викладається по мадярськи, не дається жадного погляду на зміну відносин, не допускається ніякого проміння обзнакомлення нових пастирів із засобами бодай культурної праці для рідного народа

На щасте грізно заповіданий православний рух притих та не осягнув тої висоти, яку заповідав. Бо з початку православні просто викидали уніятських священників із села, обсаджували церкви, доходило нераз на празниках при релігійних спорах до кровавих бійок. Тепер це поволи притихає. Православні батюшки, висвячені в Сербії епископом Доситеем із поміж дядьків, не можуть крім святої простоти дядькам нічого дати й нічим їм заімпонувати, до того домагаються також требів; чеські уряди тощо допомоги як колись не дають і штучно підсичуваний рух зачинає в свойому широко закроєному руслі висихати. І він очевидно висохнебо — як сказано — його піддержують кацапи штучно, бо причини національного та економічного невдоволення з дотеперішної церкви вже відпали.

Кацапи видають окремий тиждневик для „православного народу" „Русскій" Православний Вестник", якого редактором є якийсь Москаль-ґенерал із укінченими богословськими курсами. Очевидно писаний чистою, московською мовою, до того — мовляв небіщик Котляревський — „не знаючи краю ні людей", але що розсилають його даром, то він нікому не шкодить ні помагає. „Вестник" лиш децо занимається церковними справами, впрочім весь переповнений нападами, менш або більш дипльоматичними, на Українців, яких представляється мало не чортами та грозиться вірним клятвою за зносини з Українцями.

Українці жадної участи в тім руху не беруть. Національний інтерес вимагає попирання уніятської церкви й вони — хоч і богацько з них православних — її попирають. Хоч нераз не з їх причини приходить до прикрих конфліктів.

Подам такий характеристичний факт: В однім селі учителює Українець з Буковини, відомий педагог і громадський діяч nota bene православний. Село уніятське схиляється до православя, значить попрацювали кацапи. Але незражений учитель таки доводить діло так далеко, що селяне рішають заложити читальню „Просвіти". Ціе делеґація селян до священика, щоб оголосив у церкві, що буде відкрита читальні. Священник не хоче оголосити, бо це — мовляв — українська. Вертає делеґація і заявляе це учителеви.

„Так він видко Мадярон! — каже вчитель.

„Мадярон кажете? То треба щось з ним зробити!" — і село по нараді взиває священника, щоб забрався з села, бо вони переходять на православя. На його просьби дозволено йому бути ще три місяці в селі. Село стало православним, мимо того працює читальня як слід.

Епільогом цеї події було в Ужгороді виступлення частини місцевої молоді (студентів, молодих урядовців тощо) з „Русского Касина" — але не через те, що вони не почувають себе Москалями, а тому, що кацапи православем викидають їхніх батьків із теплих місць. І знов до „Руського Клюбу" не приступили, а заложили окреме товариство під назвою „Русска Молодеж" (компроміс між кацапами і народовцями: два сс, але без окінчення я:), яке зачало свою діяльність від влаштування балю, а потім заснуло.

Але про товариства иншим разом.

СПІЛКА УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

(Допись).

До Хвальної Редакції „Свободи" в Джерзи Сиві, Н. Дж.

З доручення організаційних зборів спілки українських лікарів в Ч. С. Р. ласкаво прохаємо помістити у Вашім часописі слідуюче оголошення:

Дня 3. травня (мая), 1922, в Празі відбулись перші організаційні збори Спілки Українських Лікарів в Чехословаччині. Обрана тимчасова президія: головою є доцент др. Матюшенко; секретарем др. Гончаренко. Мета спілки: самоорганізація українських лікарів закордоном; доповнення медичного знання та організація видавництва медичних книжок. Зголошення і всі інформації на адресу: Spolek ukrajinskych lekaru, Praha III, Serikova 4/III, Ukr. Hromadsky Komitet, Ceskoslovensko.

З пошаною: Секретар спілки
Др. Гончаренко.

Прага, дня 25. травня 1922.

МАНІФЕСТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ В СТ. ЛУИС, МИЗУРІ.

В неділю, дня 11. червня, 1922, головне місце зібрання в Українськім Народнім Домі, о годині перщій пополудни.

Збірка всіх братств, товариств, сестрицтв, дітий та ветеранів світової війни, обох парохій грецько-католицької та православної і всіх Русинів-Українців із Ст. Луис та околиці без ріжниці віку, пола, віроісповідання та політичних переконань.

Рівночасно запрошується до численної участи всіх Українців, Росіян та Литовців із Іст Ст. Луис, Медисон, Белвил, Деслодж, Ст. Франсуа, і т. д., аби явилися всі в комплєті і на означений час.

В повисше назначенім місци наступить угруповання як слідує: Музика, Ветерани світової війни, Діти, Жіноцтво, Братства, Товариства, Парохії і всі прочі.

Похід рушить о другій годині улицею Гікори до 12-тої; 12-тою аж до Вашингтон евеню. З Вашингтон заверне на улицю Маркет коло „Сіті Гол"; затримається там на промови кількох бесідників. Відтам похід рушить до Chouteau вест до Grattan St. Grattan до Гикори і до Українського Дому, де розпічнеться масове віче.

На вічу будуть промовляти американські і українські бесідники, тому запрошується всіх Українців, нехай кождий почуваєся до народньої карности, бо від нас самих залежить доля нашого рідного краю. Не буде сином України той, котрий не візьме участи в обороні своєї Батьківщини!

Манїфестаційний Комітет.

ЧИТАЛЬНЯ ТОВ. „ПРОСВІТИ" В БАЗАРИНЦЯХ ДО КРАЯНІВ В АМЕРИЦІ.

(Допись зі старого краю).

Базаринці, повіт Збараж, Галичина, 8. мая, 1922.

Браття і Сестри:—

Прикре нам тут в старому краю життя наше, як самі знаєте. Ми терпимо під зглядом народним і духовим великі недостатки. А згадаючи вільну Америку і ми хотіли би зажити кращим, свобіднійшим життям. Та ба. Ми на кождім кроці зустрічаємо перепони не тільки від чужих, але і в нас самих еще брак тої свідомости народньої, того почуття спільности, якого нам так дуже потрібно, щоби ми могли вже раз скинути з себе шкіру панщизняного раба, позбутися його привичок, його способу думання, перестати бути посміховиском для инших народів, словом, щоби ми могли стати справді культурним народом. А до того треба освіти, освіти, і ще раз освіти! Здобувати тую освіту треба невпинною працею, а та праця просвітна і організаційна йде нам дуже тяжко. Освітну працю в народі повинна вести школа. Та на жаль школа — та головна підойма розвою народнього, та підвалина культурної будучности нашого народа не в наших руках. Проте мусимо глядіти инших способів, шукати инших доріг, щоби ту ціль осягнути. Школу має нам заступити Читальня і получені з нею театральні вистави, хори, вечерниці, забави, народні свята і т. п. І тут нас чекає велика тяжка праця, тим тяжча, що в нас брак сил способних до праці, а ще більше брак нам до того гроший. Тиснемося, тиснемося зі своєю роботою по тісних, чужих кутах, стодолах і шопах, а через те робота не йде як слід, а люде знеохочуються.

Щоби з тої біди видобутися, повстала у нас думка закупити площу і вибудувати Дім Народний, де би то все могло міститися. Але як ми обрахувалися, чорна розпука нас обгорнула. Не наша сила тому всьому дати ради. Длятого відносимося до Вас. краяне наш, і просимо помочі від Вас і всіх наших краян, що перебувають в Америці. Поможіть нам як і Ви самі особисто, так і других до того спонукайте, розясніть, витлумачте їм, що до такого діла кождий повинен пристати і чим може причинитися. Поагітуйте для нашої спільної справи, не лишайте нас нещасних на поталу нашої лихої долі. Не дайте нам пропадати в темряві духовій, а зробите це не для нас, але для цілих будучих поколінь. Ті, що будуть по нас жити, з гордостю будуть вказувати на те діло своїх предків.

Але коли залишимо і дамо теперішньому поколінню змарніти і знидіти в несвідомости народній, то потомки проклонами а не добрими словами будуть нас споминати. Негідні були — скажуть — наші батьки-діди, що не дбали тоді, коли було можна, за народне діло. Длятого удаємося до Вас, як до сина поневоленого народа і відзиваємося до Вашого щирого серця: „Поможіть нам! поможіть"!

В надії, що Ви нам своєї помочі не відкажете, дякуємо Вам вже тепер за Ваш труд і за даток, який будете ласкаві нам переслати. Просимо присилати нам, хто дав даток, а ми нависка тих жертводавців запишемо на вічну память в золоту книгу. Датки просимо присилати на адресу: Хвальна Читальня Тов. „Просвіта" в Базаринцях, п. Збараж, на руки Теофана Яремчука.

З довжним поважаннєм

ЗА ВИДІЛ:

Теодофан Яремчук, голова

А. Голубович, секретар.

УБИЙСТВА В ГАЛИЧИНІ.

В суботу 13 мая с. р. о год. 10. в Раковисках коло Холоєва застрілив через вікно невідомий злочинець Настю Свистун, жену Миколи, кладучи трупом тоді, коли лягали спати. Позбавив життя двоє душ. Підклад імовірно еротичний.

ПОЗІР! PHILADELPHIA, PA. ПОЗІР!
Товариство „Згода" від. 62 У. Н. С.
— устроює —
БАЛЬ
В СУБОТУ, 10-го ЧЕРВНЯ 1922 Р.
в Metropolitan Hall, 717 Fairmount Av.
на котрий запрошуєтся всіх українців і Українок. За добру забаву і гарну музику ручить КОМІТЕТ.
31

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць май 1922 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	356.28	145.	36.72
2.	116.72	146.	51.76
3.	50.24	147.	131.66
4.	66.37	148.	11.17
5.	39.57	149.	39.37
6.	23.03	150.	10.05
7.	134.10	151.	38.11
8.	38.24	152.	16.23
9.	133.29	153.	16.39
10.	169.05	154.	44.82
11.	24.13	155.	191.54
12.	111.73	156.	26.67
13.	39.72	157.	57.77
14.	75.92	158.	7.85
15.	23.95	159.	39.75
16.	31.40	160.	73.15
17.	53.06	161.	38.49
18.	109.97	162.	37.25
19.	9.19	163.	35.69
20.	87.23	164.	27.32
21.	20.13	165.	101.21
22.	70.35	166.	18.59
23.	22.52	167.	17.10
24.	81.51	168.	100.60
25.	28.96	169.	24.91
26.	21.03	170.	162.10
27.	39.03	171.	36.88
28.	123.23	172.	46.72
29.	108.24	173.	28.94
30.	40.43	174.	32.32
32.	24.37	175.	71.61
33.	26.87	176.	26.51
34.	51.87	177.	29.49
36.	32.42	178.	10.01
37.	20.93	179.	139.35
38.	214.35	181.	95.85
39.	64.93	182.	50.72
40.	21.02	183.	49.73
41.	57.03	184.	7.97
42.	92.26	185.	30.82
43.	14.12	186.	69.00
44.	68.05	187.	41.42
45.	93.38	188.	13.82
46.	26.38	189.	8.98
47.	17.42	190.	17.38
48.	70.15	191.	42.24
49.	6.31	192.	20.37
50.	25.01	193.	118.42
51.	51.99	194.	6.01
52.	18.11	195.	33.11
53.	38.67	196.	29.66
54.	12.46	197.	30.74
55.	31.09	198.	37.94
56.	52.52	199.	17.42
57.	58.83	200.	53.57
58.	40.23	201.	21.34
59.	47.30	202.	17.95
60.	10.69	203.	60.44
61.	95.11	204.	7.98
62.	79.96	205.	13.90
63.	217.03	206.	164.40
64.	38.24	207.	26.17
65.	139.65	208.	16.88
66.	65.00	209.	118.20
67.	68.09	210.	38.59
68.	20.26	211.	56.94
69.	95.47	212.	12.15
70.	193.91	213.	199.53
71.	16.65	214.	22.20
72.	29.79	215.	36.35
73.	23.64	216.	24.66
75.	46.29	21.7	164.13
76.	139.11	218.	132.79
77.	49.40	219.	27.27
78.	140.51	220.	81.79
79.	8.00	221.	226.50
80.	23.94	222.	11.39
81.	109.78	223.	103.30
82.	38.95	224.	12.76
83.	37.15	225.	20.84
84.	8.70	226.	18.06
85.	87.36	227.	34.58
86.	79.47	228.	29.95
87.	70.92	229.	150.34
88.	9.72	230.	121.70
89.	14.37	231.	30.95
90.	79.95	232.	23.62
91.	141.49	233.	47.77
92.	16.37	234.	118.64
93.	11.60	235.	72.64
94.	50.73	236.	34.97
95.	50.40	237.	138.10
96.	152.17	238.	17.62
97.	38.98	239.	146.83
98.	113.54	240.	21.43
99.	115.66	241.	58.86
100.	40.15	242.	24.14
101.	44.23	243.	57.28
102.	220.51	244.	27.54
103.	50.59	245.	90.43
104.	132.00	246.	18.87
105.	71.45	247.	147.78
106.	141.64	248.	41.49
107.	40.06	249.	32.83
108.	51.19	250.	14.82
109.	106.27	251.	56.28
110.	21.63	254.	85.97
111.	17.90	255.	53.19
112.	134.87	256.	8.12
113.	64.87	258.	22.53
114.	49.70	259.	98.01
115.	16.70	262.	20.61
116.	16.96	263.	16.04
117.	76.00	270.	138.95
118.	62.02	273.	46.33
119.	21.47	274.	99.72
120.	80.64	276.	219.82
121.	51.27	277.	25.69
122.	11.68	278.	49.65
123.	36.66	282.	67.74
124.	44.75	283.	62.86
125.	22.07	286.	45.88
126.	42.96	288.	95.07
127.	73.27	290.	30.55
128.	30.42	291.	24.93
129.	16.34	292.	101.87
130.	143.77	295.	80.82
131.	23.49	296.	90.65
132.	103.72	300.	226.36
133.	137.51	301.	80.48
134.	22.73	303.	10.87
135.	112.80	308.	90.28
136.	105.88	314.	9.49
137.	72.11	315.	11.07
138.	26.51	316.	153.73
139.	38.44	317.	52.29
140.	42.07	318.	29.62
141.	14.27	320.	31.88
142.	84.43	321.	40.99
144.	45.88	323.	43.98

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
324.	53.45	367.	51.95
326.	90.71	369.	65.52
330.	76.30	370.	103.24
332.	36.47	371.	52.85
336.	67.95	373.	41.36
338.	197.83	379.	46.02
339.	56.25	380.	24.53
341.	53.90	381.	13.96
342.	73.29	384.	85.26
344.	20.64	385.	97.36
347.	29.61	388.	78.45
350.	47.49	391.	20.20
351.	28.55	392.	11.96
354.	39.24	393.	21.36
355.	51.78	396.	56.37
357.	16.96	400.	30.52
363.	58.90	401.	22.65
364.	60.66	402	12.45
365.	54.26		

Процент від бондів	3.380.63
Процент від морґечів	165.00
Сирітські части по бл. п.:	
Г. Добровоцькім, в. 288	800.00
Разом	23.329.78

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Андрій Малик, в. 321	200.00
Петро Фітяк, в. 48	1.000.00
Ефрозина Присташ, в. 76	500.00
Анна Метрик, в. 112	500.00
Г. Добровоцький, в. 288	1.000.00
М. Жеромський, в. 330	1.000.00
Семен Захарків, в. 146	100.00
Блажей Ґрін, в. 320	100.00
Іван Сенько, в. .120	200.00

Запомоги з фонду запомогового:

Текля Ковальська, в. 203	50.00
Еміль Ключенко, в. 270	50.00
Сімон Лученко, в. 27	50.00
Йосиф Коґут, в. 43	50.00
Іван Куликович, в. 69	25.00
Андрій Корпан, в. 69	50.00
Андрій Ковальчук, в. 162	50.00
Ізидор Титла, в. 215	50.00
Іван Винар, в. 230	50.00
Стефан Хвалюк, в. 248	50.00
Теодор Кіхтан, в. 274	50.00
Кир. Січевський, в. 301	50.00
Василь Пригода, в. 316	75.00
Мик. Пороховник, в. 235	50.00

Виплати з фонду сирітського:

Марія Оп. Хабала, в. 42	507.42
Адам Шацький, в. 51	400.00

Розходи адміністраційні:

„Свобода" за орґан	2.790.60
Платня гол. уряду	445.00
Видатки канцелярійні	106.24
Податки стейтові Огайо і Пенсилвенія	50.00
Податок за воду	26.75
Премії організаційні	39.76
Переплетня книжок	17.25
Вкладка „Чемберс оф Камерс"	25.00
Справи організаційні	24.36
За печатки для відділів	15.50
Позичка на реальність	6.000.00
Позичка „Свободи"	7.500.00
Разом	23.247.88

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем міс. цвітня	117.138.47
Прихід за май	23.329.78
Разом	140.468.25
Розхід за май	23.247.88
Готівка з кінцем міс. мая 1922 остає	117.220.37

БІЛЯНС:

Стан чинний:

Готівка	117.220.37
Морґечі	71.770.00
Бонди	504.499.83
Реальність	19.500.00
Друкарня	36.500.00
Разом	749.490.20

Стан довжний:

Фонд посмертний	426.897.15
„ резервовий	162.872.84
„ адміністр.	25.861.43
„ запомоговий	14.262.94
„ народний	59.41
„ конвенційний	7.943.72
„ сирітський	11.592.71
Разом	749.490.20

С. Ядловський, гол. предс.
В. Левчик, гол. касієр
Р. Слободян, ґ. фін. секр.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ У. Н. С.

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

за місяць май 1922 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	13.50	160.	13.95
2.	7.00	161.	4.10
3.	4.25	163.	2.25
4.	2.48	165.	5.40
5.	7.15	168.	10.60
7.	20.25	170.	9.90
8.	2.93	174.	2.95
9.	20.25	175.	2.25
10.	2.03	176.	3.75
14.	1.80	179.	10.15
15.	3.45	181.	12.68
16.	5.18	182.	3.60
18.	10.80	183.	3.85
21.	90	192.	90
22.	11.70	193.	8.10
24.	4.35	196.	2.95
25.	3.15	198.	2.00
27.	1.44	200.	7.90
28.	11.95	203.	3.15
29.	6.15	204.	1.60
30.	2.25	206.	14.50
34.	4.63	208.	1.35
38.	23.25	209.	8.10
39.	3.38	210.	5.40
40.	1.95	211.	3.60
41.	4.35	213.	16.88
42.	4.95	214.	4.75
43.	90	218.	14.85
44.	15.17	220.	10.13
45.	4.75	221.	6.18
50.	2.60	223.	8.10
51.	2.03	224.	68
52.	90	226.	1.35
53.	4.50	228.	3.85
55.	6.55	229.	4.05
57.	4.95	230.	15.60
58.	3.60	234.	20.25
59.	3.20	237.	12.90
61.	4.25	239.	4.35
62.	6.05	241.	3.15
63.	22.95	242.	1.15
64.	5.00	243.	16.73
65.	8.10	244.	2.25
67.	1.13	245.	8.60
68.	2.75	247.	15.55
70.	14.18	248.	2.50
73.	1.58	250.	2.48
75.	3.85	251.	7.45
78.	4.73	258.	3.60
80.	45	259.	7.88
81.	4.60	262.	1.35
82.	2.70	270.	16.00
83.	6.30	274.	8.10
85.	9.00	276.	29.80
87.	8.78	278.	8.05
90.	9.70	282.	8.05
91.	11.00	283.	5.45
94.	4.50	288.	9.25
96.	8.35	289.	7.35
97.	1.80	292.	.500
98.	4.30	29.5	1.80
99.	16.20	296.	2.25
100.	3.85	300.	10.60
102.	15.30	301.	14.20
103.	2.25	308.	14.90
104.	15.30	314.	90
105.	3.60	316.	7.00
106.	2.25	317.	3.60
108.	5.65	320.	2.48
109.	4.05	321.	4.30
110.	1.58	323.	3.45
112.	7.90	324.	5.40
113.	6.98	326.	11.03
114.	1.80	330.	1.80
116.	2.05	332.	3.15
120.	3.75	338.	17.10
121.	7.05	339.	7.35
123.	2.03	341.	1.60
124.	8.35	842.	14.00
128.	2.80	350.	2.63
130.	1.60	357.	75
131.	1.40	363.	4.75
132.	20.70	364.	3.15
133.	6.15	365.	2.95
135.	2.70	367.	1.80
136.	13.00	369.	8.15
137.	7.45	370.	6.30
142.	6.30	371.	6.30
145.	1.35	379.	4.23
146.	2.05	380.	3.38
147.	22.41	384.	7.20
149.	5.40	385.	5.75
155.	25.00	388.	5.90
159.	2.93	396.	6.75
		Разом	1.247.39

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Михайло Удич, в. 87	75.00
Григ. Сампара, в. 370	50.00
Платня робітника	125.00
Адміністрація	15.25
Разом	265.25

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем міс. цвітня	6.202.25
Прихід за май	1.247.39
Разом	7.449.64
Розхід за май	265.25
Готівка з кінцем міс. мая 1922 остає	7.184.39

С. Ядловський, гол. пред.;
В. Левчик, гол. касієр;
Р. Слободян, ґ. фін. секр.

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.
Спів. Драм. тов. І. Котляревського
— відограє —
В НЕДІЛЮ, 11. ЧЕРВНЯ 1922 Р.
в Українській Хаті, 2240 Grayling Ave. Hamtramck, Mich.
ЖИДІВКА ВИХРЕСТКА
драма в 5. діях з співами і танцями П. І. Тогобочного.
Режісер Д. Атаманець.
Початок о годині 7.30 вечером.
На це гарне представлення запрошує всіх — КОМІТЕТ. 29-31

НА ЯКІ АДРЕСИ ПОСИЛАТИ ЖЕРТВИ ДО ЕВРОПИ?

На запити в сій справі відповідаємо Українцям американським і канадійським, що жертви на поміч українським жертвам війни в Европі, а також українським жовнірам, студентам, збігцям, голодуючим, на українські школи і т. п. слід посилати на такі адреси:

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ:

Для українських жовнірів на адресу: **Dr. Stepan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prague, Czechoslovakia.**

Для українських студентів, що вчаться в українському університеті в Празі, також на тусаму адресу д-ра Стоцького, або на адресу: **Zivnostenska Banka, conto: Ukrainska Akademicna Hromada v C. S. R., Prague, Czechoslovakia.**

Для збігців з України і Галичини: **Ukrainsky Hromadsky Komitet, Serikova 4, Prague III, Czechoslovakia.**

В АВСТРІЇ:

Для українських збігців з Галичини: **Ukrainisches Hilfskomitee, Strozzigasse 32, T. 12, Wien VIII, Austria.**

Для українських студентів: **Ukrainisher Studenten Verein Sitsch, Theresiengasse 13, Wien XVIII, Austria.**

В НІМЕЧЧИНІ:

Для українських студентів: **Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland, Berlin-Charlottenburg, Goethestrasse 67a, Germany.**

В ГАЛИЧИНІ:

Для товариств:

Комітет допомоги голодуючій молодіжі;

Фонд українських інвалідів;

Український Фонд военних вдовиць і сиріт;

Краєве Товариство охорони дітий і опіки над молодіжю;

на адресу: **Zemelnyj Bank Hipoteczhyj, ul. Pidwale 7, Lemberg, East Galicia.**

На українські приватні школи: **Ukranske Pedagogiczne Towarystwo, Rynok 10, Lemberg, East Galicia.**

При пересилці гроший (доляровими рефтами) треба все посилати листи і в них написати, на яку ціль призначена жертва.

Сей виказ містити-мемо від часу до часу у „Свободі".

Наших земляків в Европі просимо подати нам зміни або доповнення в їх адресах.

ПРО ЗВІРСТВА ЛЯХІВ В ГАЛИЧИНІ.

Вже вийшла з друку нова „Кривава Книга", яка на 242 сторонах подає описи польських насильств над українським населенням в Галичині. Книжка обіймає 12 розділів і обговорює убийства рабунки, засуди, табори, вязниці, реквізиції трабіжі, польську кольонізацію і польську конскрипцію в Галичині.

До Америки прислало Правительство Західно-Української Республіки 300 примірників. Весь дохід з розпродажі йде на пресовий фонд західно-українського правительства.

Ціна книжки 1. доляр.

При замові додати 10 центів на пересилку книжки.

Гроші і листи в тій справі слати на адресу: „Свобода" 83. Ґренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЗІР! НЮЙОРСЬКІ РОБІТНИКИ І З ОКОЛИЦІ! ПОЗІР!

Заходом українських робітничих товариств „Могильниця" і „Буковина" в Ню Йорку, відбудеться

В НЕДІЛЮ, 11-го ЧЕРВНЯ 1922 Р.

великий перший в сім році

ПІКНІК (ПРОГУЛЬКА)

в дуже гарнім кождому з нас знанім

Бельведер Парк, Норт Біч.

Початок о годині 12. вполудне.

Вступ 35 центів.

Музика доборова під управою Ч. Кропеля.

Шановні Робітники і Робітниці! Сим запрошають Вас повисше згадані товариства на спільну забаву, яка відбудеться на великім просторі в чудовім парку. Сей день буде спільною розривкою серед нашого життя по цілоденнім труді та тяжкій праці. Тут зійдемося разом і спільно, хоть на хвилину, забудем про своє горе та журбу, яку стрічаємо серед нашого буденного життя. Сі два українські робітничі товариства „Могильниця" і „Буковина", мають при всіх своїх виступах і забавах дати добру і чесну обслугу всім прибувшим гостям. Тому спішіть старші і молодші на сей великий перший в сім році пікнік, а певно не пожалуєте. Проситься о численну участь. За добру забаву ручать

Комітети тов. Могильниці і Буковини.

From Williamsburg or Delancey St. Bridge take Grand St. car to Belvedere Park (before reaching North Beach). From 23rd St. Ferry take Graham Ave. car, transfer to Grand St. car for Belvedere Park (before reaching North Beach). From 34th St. Ferry—Jackson Ave. car to Junction Ave., then car to Belvedere Park. From 59th St. Queensborough Bridge — Flushing or College Point car to Junction Ave. From 92nd St.—Ferry to Ehret then Flushing Ave. —Belvedere Park. From 99th St.—134th St. Ferry — Grand Pier North Beach — Junction Ave. to Belvedere Park. All Brooklyn cars to North Beach — Belvedere Park. 30-32

ПОЗІР! ELIZABETH, N. J. І ОКОЛИЦЯ.

Заходом Української Банди бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. Союза

— устроюється —

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ І БАЛЬ

в першу річницю свого заложення

В СУБОТУ, ДНЯ 10. ЧЕРВНЯ 1922 Р.

в Moose Hall, 32 W. Scott Place.

Початок о годині 7-ій вечером.

Вступ 50 і 35 центів.

На сей концерт і баль запрощується всіх до громадної участи. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 30,32

ВИНАХОДИ І МАШИНОВА ІНДУСТРІЯ.

В старій Греції за часів Перікля, значить яких дві тисячі пятьсот літ тому, найліпший млин міг на день намолоти дві бочки муки. Сегодня один млин в Мінеаполіс своїми могутними машинами продукує в одній дни стільки муки, що можна-б нею заповнити 17.000 таких бочок.

На початку девятнайцятого століття добрий робітник міг зробити за день трийцять голок. В кінці девятнайцятого століття одна дівчина за один день, але з помічю машини, могла зробити таких самих голок пів міліона.

В 1831-ім перша американська зелізниця („Балтимор енд Огайо") мала лищ 82 милі зелізної дороги і тільки ще пробувала тягнути свої вагони то кіньми то паровиком, як здавалося ліпше. Під конець девятнайцятого століття Е. Г. Гаріман взяв в свої руки „Юніон Пасифик" і за десять літ розвинув її зелізнодорожну систему до 23,000 миль або-ж мало що менше як всі французькі зелізниці.

В той сам час, як роблено перші проби з зелізничою машинерією, змайстровано першу жниварку. Сім тисяч жниварок на тиждень виробляє тепер і розсилає по всім світі лиш одна американська фабрика.

Всі ті згадані тільки для приміру машини і тисячі инших є ділом не цілих послідних двох століть. Двіста літ тому ніде не було ні машин ні машинової індустрії ні фабрик. Люде робили що їм треба було в себе дома, ткали собі одежу на ручних варстатах, майстрували собі в хаті та господарстві ручними знарядами, їздили кіньми і орали навіть не плугами, а малими і незручними ралами.

Перехід від ручного і домашного промислу до машинової і фабричної індустрії почався коло 1750-ого року в Англії. В той час винайдено перші машини і що далі, то все швидше зявлялася машина за машиною і почався так званий „машиновий вік" в історії. Ту переміну називають також „індустріяльною революцією", так як вона радикально переміняла весь спосіб праці і життя людей, соціяльний і економічний лад, і врешті навіть до деякої міри міжнародні відносини.

Для приміру кажучи, до винаходу ткацьких машин бавовняну матерію роблено менш більш таким способом, як ще декуди по селах на Україні прядуть та тчуть полотно з льону або конопель. Найсамперед замотану масу бавовняних волокон чистили; один робітник міг вичистити руками не більш як пять фунтів бавовни на день. Потім волокна розпростовували та гладили. Потім пряли нитки стародавним способом, — куделя і веретено або коворотка. З ниток ткачі ткали матерію, значить на ручнім варстаті переплітали їх велокою голкою здовш і поперек. Врешті готову матерію білили і, коли треба, красили. Все те забирало богато часу і давало небогато продукту. Шість осіб мусіло прясти, щоб постарчити ниток одному ткачеви для одного ручного варстату.

Перша велика зміна прийшла, коли „ткацький майстер" Джеймс Гаргрівес в 1764-ім році придумав машинку, якою одна людина могла рівночасно прясти вісім ниток; на честь своєї жінки він ту машину назвав („джені"). Скоро другі ткачі уліпшили її до того, що „джені" могла сукати трийцять ниток нараз. Врешті ткач Самюел Кромптон скомбінував всі попередні винаходи і придумав машину для прядження тонких, „муслінових" ниток. Разом з тим винайдено машини для чесання і простовання ниток, для крашення матерії і для всякого иншого ужитку в ткацькій індустрії. В 1785-ім р. до такцького варстату пристосовано силу води і силу пари і осягнено таку скорість продукції, яка для людських рук неможлива. Врешті в 1792-ім році Американець Елі Вітній винайшов мащину до чищення бавовни (коттон джін) і дав можливість одній людині вичистити за день тисячу фунтів замість пяти.

Таким способом англійська ткацька промисловість стала засипувати світ своїми продуктами і ще по нинішний вона постарчає їх до всіх частин світу. Такий сам перелом перебула й кожда инша промисловість. Винаходи замінили ковальську кузню сталевою фабрикою, шевський варстат машиновим вирібництвом взуття. Мабуть найважнійші були ті винаходи, що уліпшили і подешевіли топленнє зеліза: зеліз є основою всякої машинової індустрії.

З Англії машинова індустрія поширилась по иньших країнах. В Америці, Бельгії, Голяндії, Німеччині, Франції, Японії, Італії — всякий крам виробляють машинами і по фабриках.

І, як сказано, машина перемінила все людське життє.

Найсамперед, машинова індустрія може виробляти богато більше всякого товару, як можливо змайструвати руками. Вона може виробити його меншим трудом і коштами. І фактично вона постарчає масам людей стільки всякго добутку і вигоди, що в час ручного майстерства їм навіть і приснитись не могло.

З другого боку машинова індустрія руйнувала. Вона зруйнувала домашне ремесло і тих, хто з свого ремесла жив. Там де вона запанувала, там не міг обстати проти неї ні ткач з своїм ручним варстатом ні коваль ремісник ні карвець ні гончар. Машина робила його роботу скорше, дешевше і в богатьох випадках краще. Приходилось або купувати собі машини або „спускатися на дно". Але машини дорогі і не кождий може їх купити. Вони вимагають і технічного знання і більш людей для орудування сею машинерією. Не кождого на те стати і з заведеннем машин промисловість опинилася в руках людей заможніших, котрих, як відомо, богато менше як людей незаможних. Далі, машинам треба „сили", значить води або вугля, а сила дешевша, коли її творити в великій кількости. Через те машинова індустрія поміщена на купі, в великих будинках — фабриках. В фабрики на роботу мусіла піти більшість колишних ремісників, часто з жінками і дітьми, і йдуть тепер ті, в кого своїх машин нема. Там власник фабрики назначує їм час, рід і умови праці. І таким способом винаходи і машини сотворили фабрику, фабричну індустрію і окрему клясу людей — робітників.

Фабрична система індустрії продукує так скоро, і що індустріяльним країнам нераз трудно продати весь свій крам. Ті трудноці мають і добрі наслідки і злі. Добрі наслідки такі, що фабриканти стараються задовольнити публику і дбають за те, щоб продукувати ліпший товар. Технічні школи, нові машини і уліпшення та винаходи є наслідком того старання. Але в фабрикантів та купців є ще инші турботи і инші способи, як продати свій товар. Вони шукають для його ринку заграницею, звичайно в менш розвинених країнах. Туди вони пхаються, стараються добути собі всякі торговельні привилеї та творити для себе „Колонії". Одною з головних причин послідної війни була саме та конкуренція на чужоземних ринках.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР У ВИННИПЕГУ, В КАНАДІ.

На днях одержав диплому доктора медицини на манітобськім університеті молодий наш земляк Др. Борислав Дима.

Др. Дима є сином одного з найстарших українських емігрантів в Канаді Йосифа Дими, котрий через довший час працював при почтовім уряді в емігранційнім домі, а тепер занятий при міністерстві просвіти у Виннипегу. Вже від молоду показував др. Дима нахил до медицини, і скінчивши вступні школи з великим успіхом, в 1915 році вступив на університет, на медичний факультет. Підчас шкільного року учився сам, а на вакаціях учителював по кольоніях в Манітобі і Саскачевані.

Відбувши лікрську практику в двох найбільших шпиталях у Виннипегу і в шпиталі для сухітників в Нінет, др. Дима осяде в місті Виннипегу.

Всі свої іспити здавав др. Дима з успіхом і кінцевий докторський іспит з відзначенням.

Не від річи буде тут згадати, що родина пана Дими дає гарний примір нашим українським емігрантам в Канаді до наслідування. Окрім молодого доктора дві доньки Дими є кваліфікованими учительками, а прочі діти у висших школах.

Колиб ус ітак дбали за просвіту своїх дітий, життє і побут українського народу на еміграції значно піднеслася би.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Вячеслав Будзиновський.

НЕРОЗЛУЧНІ

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданнє з другої половини 17-сотих років.

(Продовженне).

(19)

Селім подав Василеви такий плян:

— Ти лишишся тут з моїм сином. Мені богато помічників не треба. Вистане один мій чура, лиш на те, щоби держав коні, як я засяду під пасікою і буду ждати на дівку. Відтак чура поможе мені привязати дівку до коня. Щоби рушила яка погоня, заки буду з дівкою в безпечнім місци, не думаю. Але всеж таки обережність каже обдумати все заздалегідь та приготовитися і на такий случай. Тоді насамперед погоню треба буде збаламутити. На се чура витропає в траві другу стежку в степ. Зразу я з дівкою і чурою поїдемо разом. Погоня розділиться на дві части. Одня часть піде за нами, друга тим слідом, який чура витропає на се, щоби погоню здурити. По якімсь часі чура відстане від мене. Так погоня знов буде мусіла розділитися. Але як би чура мав лише одного коня, то погоня не розділиться, бо буде знати, що за дівкою треба гнати тою тропою, котра має сліди двох коний. Отже чура возьме, окрім свого коня, також вючака... того з харчами. Під дівку мусиш дати твого коня.

— Бери! — відповів Василь.

— Але кінь під дівку мусить бути такий борзий, як мій. Значить, возьму твого карого...

Василь здрігнувся і впялив в Селіма допитливо очи.

— Здогадуюся, — говорив Селім дальше, — що ти недовіряєш мені. Боїшся, що втечу разом з конем і з дівкою. І слушно. Я також був би обережний, не дав би другому такого коня. Але, бачиш, як возьму иншого коня, приміром твого буланого, що не рівня мому, то мій буде мусів примінитися до свого повільнійшого товариша. На случай погоні се дуже небезпечно. Батюк має добрі коні, здожене і перейме нас. Тому то я мушу взяти карого. Але щоби ти не потребував боятися, що тобі пропадуть і кінь і дівка, я заздалегідь рішився лишити з тобою мого сина. Нехай він буде заложником. Чейже сина не проміняю за коня... хоч би й здівкою такою, якої я, як ти казав, в моїм життю ще не бачив.

Василь успокоївся і слухав дальше.

— Ідучи тепер по дівку, обїду хутір тамтим байраком — говорив Селім дальше — і зїду в наш байрак в тім місци, в котрім маю виїхати з него разом з дівкою. Там на березі байрака лишу купу ріща так, щоби мож було в кождій хвили підпалити. Коні з чурою лишу за пасікою. Сам заповзу в корчі при стежці перед пасікою, там, де ти показав. Дівці заслоню очи і затулю рот, так як ти порадив, моєю кучмою. Занесу її до коний, посаджу на твого карого і привяжу до него. Коли виїду з байрака, поїду з дівкою просто в той другий байрак і ним в гору до тебе. Мійчура задержиться зі своїм вючним конем коло купи ріща, підпалить його і поїде, зразу зі мною. В половині дороги до другого байрака відстане від мене і поїде ід півночи. Коли побачиш дим, поїдеш з Аділем до того байрака. Там буду вижидати вас. Як вирушить погоня, то розділиться двічи і прогайнує богато часу. Остаточно половина погоні буде мусіла іти за тропою чури, за мною також половина, бо одна і друга тропа буде мати сліди пари коний. Не будуть певні, котра то тропа сеї пари коний, що понесла дівку. Я почвалаю з дівкою дальше, а ти з сином мусиш підсістися і погоню справити на дорогу до вічности. Тоді Аділь приведе тебе до мене, де відбереш собі дівку. Як погоні не буде, то зїдемося в другім ярі і поговоримо, що дальше робити. Але найліпше було би вже тепер, таки тут мати плян на всякий случай. Ти хочеш будьто би дівку відбити від мене. Се нідочого. З сим був би великий клопіт. Найліпше булоби, сяк чи так взяти її до мене. Одна моя дівчина Українка. Буде їй за товаришку. Потому ти можеш, буцім то купити її від мене. Чи таки справді купиш, даючи мені свого коня. Або, як хочеш звоювати серце дівки лицарським вчинком, можеш її викрасти.

Василь майже не слухав сего, що Селім говорив. Він нетерпеливився. Йому все те задовго тревало. Потерпав, що нині до Батюків приїде Петро. Се унеможливилоби викрадіж. Він разураз спозирав на сонце. Воно, здавалось йому, чогось то дуже поволи підоймалося в гору.

— Може вже пора? — звернувся до Селіма.

Селім також подивився на сонце і підтягнув коневи попруги, шваркотячи щось по татарськи до сина. Досів коня і вхопивши Василевого карого, пустився ід західови. За ним поїхав чура, також ведучи другого коня.

Стративши їх з очий, Василь знов ляг у траву. Роком видавалася йому кожда хвилина. Але не було ради, мусів ждати терпеливо ще пару годин. Цікавий, чи не приїхав хто до Батюка, от хоч би й Петро, підкрадався, закритий кущами, в сторону хутора. Не бачив нікого, лише Батюка, що сидів під вишнями. Бачив також пси, що крутилися недалеко хутора в степу, які дві третини дороги від него до хутора.

— Я цілком забув за пси — промовив до Аділя, котрий ступав за ним. — Ті собаки готові попсувати всьо. Ще й якої біди наroблять, як котрий піде за дівкою до пасіки. Виполошать твого батька ще заки дістане дівку, або прикличуть погоню.

— Чи сі пси знають тебе? — спитав Аділь.

— Дуже добре.

— Знаєш, як їх кличуть?

— Знаю.

— Приклич їх сюди. У нас ножі, шаблі. Заніміють на віки.

— Не знаєш ти їх небоже. Між ними є такий, Сірко кличуть його. Ще заки добудеш ножа, ти вже минувся... Але... може би я справді прикликав їх сюди і задержав коло себе, аж твій батько зарудує діло?

— Очивидно зроби так!

Василь підійшов близше до псів і злегка свиснув. Сірко пристанув і глянув в ту сторону, звідки почув свист. Самого Василя він не бачив, бо його заслонювали корчі.

— Сірко! — крикнув Василь так легко, щоби в хуторі не могли почути.

Сірко пізнав знакомий голос і пустився в корчі. За ним два другі пси. Всі три припали до його ніг. Василь погладив собаки і вернув на давне місце, кличучи їх за собою. Пси справді побігли за ним. Щоби собаки як найдовше задержати біля себе, виймив з мішка притороченого до кульбаки вялену оленячу шинку, повідрізував мясо, кости попривязував мотузком до куща, щоби собаки не могли втечи з ними і кинув їх собакам. Маючи роботу, хоч не дуже намолотну, собаки лишилися біля него. Василь знов підійшов близше до хутора і ляг в траву так, щоби закритий кущами міг побачити кождого, що з хутора ішов би до пасіки.

— Вже крайна пора — сказав до Татарина. — Вже повинна була вийти, як не по мід, то бодай занести обід пасічникови.

— Я також пильную, — відповів Аділь, підсуваючися до него — але ще нікого не бачив.

— Іде! — шепнули одночасно оба.

— Біжить! — додав Василь. Біжить до пасіки — додав дрожачи цілим тілом.

Якась жіноча стать справді побігла до пасіки.

— Собаки вже тут, біля нас. Мабуть вже основно обгризли кости і не мають роботи — замітив Татарин. — Коби не забаглося їм саме тепер вернути домів.

— Треба придержати їх мясом.

Василь відскубував від оленини кусник за кусником і кидав собакам. Найнебезпечнійшого Сірка держав таки коло себе, не зводячи очий з того місця, де мав, на случай щасливого кінця показатися стовп диму. Татарин, що підібравши ноги сидів пару кроків з боку, державши рушницю на колінах, закидав очима то в те саме місце, в котре вдивлявся Василь, то на противний беріг байрака, троха близше пасіки.

— Що се?! — скрикнув Василь, підводячися нагло на коліна. Він помітив, що три їздці і один люзний кінь виринули з байрака, але не там, де були умовилися. Вони виїхали по противнім боці байрака і близше пасіки.

— Сідай! Ані рушся! — засичів Татарин. — Як лиш рушишся, застрілю!

Василь глянув на него. Татарин сидів дальше спокійно, як перше, з рушницею спертою на колінах, але так, що цівка була звернена до Василя. Палець держав на язичку. Як би лише потис, куля прошибла би Василеві груди.

(Дальше буде).